

Довгопола К.С.,
кандидат психологічних наук,
старший науковий співробітник
відділу освіти дітей з порушеннями зору
Інститут спеціальної педагогіки і психології
імені Миколи Ярмаченка НАПН України
(м. Київ)

ПАРТНЕРСТВО У РАНЬОМУ ВТРУЧАННІ В РОБОТІ З РОДИНАМИ ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ЗОРУ

Раннє втручання - це комплексна система послуг сім'ї, в якій народилася дитина з порушеннями чи відхиленнями розвитку чи ризиком розвитку таких. Ця система послуг скерована на раннє виявлення, корекцію та профілактику порушень розвитку дитини та функціонування її сім'ї і забезпечується мультидисциплінарною командою фахівців. Послуга раннього втручання є науково обґрунтованою (системна теорія, нейропластичність, прив'язаність) та базується на холістичному сприйнятті людини та біопсихосоціальної моделі інвалідності.

Програма раннього втручання є в першу чергу сімейно-центрованою і своєю головною ціллю ставить допомогти сім'ї створити такі умови, в яких дитина з порушеннями зору могла б повноцінно рости, розвиватися, реалізовувати свій потенціал, долати накладені візуальною деривацією обмеження та інтегруватись в життя спільноти та суспільства. Раннє втручання визнає сім'ю як первинне і найбільш важливе середовище життя дитини з порушеннями зору, її батьків, братів та сестер і намагається усіляко підтримувати побудову позитивних стосунків всередині родини та встановлення в ній атмосфери любові та взаємоприйняття. Уся діяльність в інтересах дитини повинна здійснюватися лише у тісній співпраці з батьками. Водночас цілий ряд послуг програми є призначеним батькам.

Інформаційна та психологічна підтримка для родини. Момент повідомлення про діагноз часто стає критичним для родини і подальшої долі дитини. Від того, як саме повідомляється про діагноз, як роз'яснюється його зміст, часто залежить емоційний стан батьків, їх здатність забезпечити адекватний догляд за дитиною. У єдину мить батьки переживають крах образу малюка і уявлення про його майбутнє, вони переживають відчуття шоку. У цей момент родина максимально потребує підтримки та розуміння. При цьому окрім співчуття та психологічної підтримки від близьких людей та спеціалістів батьки потребують достовірної та адекватної інформації.

Допомога і підтримка родинам з метою мобілізації їх ресурсів та забезпечення зв'язків з ресурсами суспільства та найближчого оточення. У центрі уваги спеціалістів з раннього розвитку знаходиться не тільки дитина з порушеннями зору, але і її родина. Для немовляти та дошкільника саме батьки є найважливішим фактором його розвитку та формування, саме тому ефективність роботи з близькими дорослими дитини значно вище, ніж у випадку роботи без врахування соціального контексту. Важливо відмітити, що батьки є не стільки клієнтами служби раннього втручання, скільки партнерами,

думка яких повинна бути почута у процесі побудови індивідуальної програми дитини.

Розробка та реалізація індивідуальної програми втручання спільно з родиною. Особливістю програм раннього втручання є те, що вони мають тривалий характер. Це означає, що якщо родина потрапила у програму допомоги, то спеціалісти будуть її супроводжувати впродовж тривалого часу. Інтенсивність програм визначається індивідуально, залежно від можливостей родини і служби раннього втручання, а також від потреб дитини і її родини. Програма раннього втручання повинна бути гнучкою та підлаштовуватися під потреби родини, які динамічно змінюються. Для цього важливо, щоб батьки були включені у процес побудови та реалізації допомоги на всіх її етапах.

Організація груп підтримки для родин. Батьківські групи підтримки, в яких самі батьки є терапевтами один для одного – явище доволі розповсюджене. Служби раннього втручання часто стають тим фундаментом, на якому ініціативні батьки організують власні клуби, групи взаємної підтримки тощо. Іноді саме з таких груп утворюються незалежні батьківські організації. Батькам важливо спілкуватися між собою, обговорювати спільні проблеми, розуміти, що вони не самотні у своїх проблемах, відчувати підтримку людей, які пройшли через схожі ситуації та переживали такі ж почуття та емоції.

Потреба концепції сімейно-центрованого супроводу сім'ї з дитиною, яка має важкі порушення зору, виникає з поняття сім'ї, як системи, як цілості. Народження дитини з важкими порушеннями зору змінює всю сім'ю. Власне в сім'ї формується особистість дитини. А тому саме від сім'ї залежить, чи дитина здобуде право бути єдиною і неповторною, чи залишиться особою з інвалідністю.

Література:

1. Гудим І. М. Педагогічні технології раннього втручання для дітей з глибокими порушеннями зору / І. М. Гудим // Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови. - 2015. - Вип. 10. - С. 49-56.

2. Кукуруза Г. В. Психологічна модель раннього втручання: допомога сім'ям, що виховують дітей раннього віку з порушеннями розвитку: монографія. – Х.: Точка, 2013. – 244 с.